روزگار یک داوطلب

دست‌باخته

شارمین میمندی‌نژاد*

● ناگهان دستت زیر پرسِ دستگاه قطع می‌شود. فریادت با فواره خون بالا می‌گیرد. دو، سه نفر کارگر بزرگسالِ کارگاه، می‌دوند و دستگاه را خاموش می‌کنند و بدن نحیف و به‌ضعف‌افتاده‌ات را در مقابل چشمانِ وحشت‌زده دیگر کودکان، از زیر تیغ بیرون می‌کشند. با سرک‌کشیدنِ صاحب‌کارِ پیر، جزع و فزعَت بیشتر می‌شود؛ انگار که بخواهی تقصیر را از گردن خود باز کنی و به گردن دستگاه بیندازی. صاحب‌کار هشدار داده بود اگر مراقب نباشید و دستتان را ببازید، اخراج می‌شوید. اسماعیل ۱۰ساله! تو به ۳۰۰ هزار تومان ماهیانه این کارگاه زیرزمینی نیاز داری تا علاوه بر خرجِ بنگ و بستِ پدر منگ و افیونی‌ات، خرج مادر و خواهران بی‌پناهت را هم فراهم کنی. خانه اجاره‌ای تو در ویرانه‌های فسادزده محله لب‌خط است. ای مرد کوچک خوش‌مرام! چندسالی است که نظر ما را گرفته‌ای؛ با دو چشم خیره درشتِ مشکی‌رنگت به دوردست‌ها و لبان همیشه دوخته‌ات در پاسخ به سؤالاتی درباره زندگی‌ات، محزون و مغموم می‌آیی و حسرتی سنگین و همیشگی، معصومیت را بیشتر می‌کند. تو هیچ‌وقت نیستی. از ساعت ۷ صبح تا ۹ شب، سر کار نامعلومی می‌روی. وقتی برای درس‌خواندن نداری. زمان و اوقاتی که در ساحتِ بازی کودکی‌ها زیبا می‌شود، برای تو همیشه در مضیقه است. امروز دست باختی، اگر اندکی از انگشتانت مانده بود، در حد دو بند انگشتان دست محمد ۱۲ساله یا ادریس ۱۶ساله، می‌توانستی به کارت ادامه دهی و نان بخورونمیر را به سفره خالی‌ات ببری. رد خونت را شستند از روی بی‌رحمی تیغ فولادی سنگین و صفحه زمخت و سردِ دستگاه. دست باختی و با پاره‌کَنَفِ کثیفی، زخمت را بستند و عذرت را خواستند و تو را به سکوت واداشتند تا نگویی بر سر دستان کودکان این محله چه آمده است. بعد تو را به درمانگاه محقری بردند که بی‌سروصدا عادت به جمع‌وجورکردنِ زخم‌های خون‌بارِ امثال تو دارند. با تحقیر و تشر به خانه رفتی. پدر برخاست از نشئگی همیشگی‌اش تا تو را به سیلی و شلاق تربیت و تأدیب بگیرد و زیر بغض مادر و اشک خواهرانت، از پدربودنش خمار شود. شب که شد، بر بستر درد، سر گذاشتی و دوختی بر سقفِ بالای سرت این سؤال را که چه گناه و اشتباهی کردی که چنین شد؟ چه شد که به صدم‌ثانیه‌ای دستت مردد در زیر دستگاه ماند تا آن تیغه فولادی، بی‌هیچ تردیدی، جدایش کند؟ بدون آنکه بدانی تو هیچ تقصیری نداری که قانون احتمالات هم در مقابل حرص در این کارگاه‌ها، قطع‌شدن دستِ کودکانه توست. صدها کارگاه که بدون هیچ نظارتی، با حضور کودکان، به تولید اسباب بنجل با قیمتی پایین می‌پردازند تا با چین‌وماچینش رقابت کنند. کارگاه‌های بازیافتِ زباله، ذوب پلاستیک، شیشه و بلورسازی، دوختِ سنگین، گونی‌سازی، آجرپزی، کودِ دامی و... تا مردمان و مسئولان فکر کنند کودک کار، تنها بر سر چهارراه‌ها و خیابان‌ها، کاغذ فال به دست ایستاده است. تو دست باختی به‌خاطر تولید دسته قوری فلزی که معلوم نیست چای صبحگاه چه کسانی را در این سرزمین دم خواهد کرد. سرنوشت تو به خاطر آن است که دستانی بی‌هیچ تردیدی یا ترسی از احتمال قطع‌شدن، نان از سفره مردم برمی‌دارند تا در خوابِ من و ما، عاقبتشان را بر بی‌عاقبتی کودکان این سرزمین بنا کنند. پس ای اسماعیل! برای کسب نانی بخورونمیر، دست به زیر تیغ فولاد و صفحه آهن ببر! احتمال قطع دست تو بالاست!.

مؤسس جمعیت امام‌علی(ع)

گزارشی از گشاده‌دستی‌های وزارت بهداشت در اعطای یارانه دارو و سوءاستفاده برخی شرکت‌ها

سوبسیدهای بی‌اثر، جان‌های در خطر

عکس: کاره بغدادچی

شهرزاد همتی: هنوز خیلی سال نیست که با گوش‌های خودمان و از زبان وزیر بهداشت شنیدیم ارز دارو، به واردات زین اسب و خرید خودروهای لوکس اختصاص یافته. آن وزیر البته برکنار شد؛ اما بحران در بهداشت و درمان عمیق‌تر و آشکارتر از آن بود که با برکناری وزیر، مخفی شود. آن دولت رفت و جای خود را به مردان تدبیر و امید داد که وعده می‌دادند گره از کار فروبسته مردم در بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها باز می‌کنند. چنین هم کردند و اصلاحات در نظام بهداشت و درمان آغاز شد. دولت بودجه سنگینی را به این بخش اختصاص داد و همه اجزای خود را مکلف کرد از طرح تحول نظام سلامت حمایت کنند.

به‌این‌ترتیب شاخص پرداخت از جیب که نشانه‌ای از میزان پوشش‌های بیمه‌ای و حمایت‌های دولت از بیماران است، بهبود پیدا کرد؛ اما این روزها خبرهایی به گوش می‌رسد که نشان می‌دهد اوضاع بهداشت و درمان کشور، چندان روبه‌راه نیست. پای صحبت اهالی فن که بنشینید، نقدهایی می‌کنند و هشدارهایی می‌دهند که مو را به تن انسان سیخ می‌کند و ترس وجودش را فرا می‌گیرد. مردمی که پرداخت‌های کمتری می‌کنند؛ راضی‌اند؛ اما خیل عظیمی از پزشکان و پرستاران، تولیدکنندگان دارو و تجهیزات، کارمندان ستادی و... ابراز نارضایتی می‌کنند. نارضایتی هم فقط بابت کمبودها نیست و بیشتر تبعیض‌هاست که دست‌اندرکاران درمان را ناامید (و حتی زمین‌گیر) کرده است.

این روزها خبرهایی به گوش می‌رسد که یارانه‌های دارو، درست و عادلانه توزیع نمی‌شود تا این گزاره را در ذهنمان تقویت کند که یارانه همزادی دارد به نام فساد. خبرهایی که معلوم می‌کند چرا با وجود حمایت خیره‌کننده دولت و تزریق میلیاردها تومان منابع به این بخش، نه‌تنها سایه بحران از سر نظام سلامت دور نشده؛ بلکه برخورداری‌های غیرمنطقی و ویژه‌خواری عده‌ای، خود در حال مبدل‌شدن به یک بحران است.

یافته‌های خبرنگار «شرق» نشان می‌دهد میلیاردها تومان از یارانه‌های تخصیص‌یافته از طرف وزارت بهداشت، به دلیل نظارت‌نداشتن و گران‌فروشی شرکت‌ها، عملا هدر می‌رود. روی دیگر این هدررفت منابع، جان بیمارانی است که در معرض خطر قرار می‌گیرد؛ چراکه هنوز هم قیمت درمان، عامل مهمی در مراجعه به‌موقع و پیگیری مداوم درمان است.

فقط ۲ برابر!

آمپول بوسرلین‌استات برای درمان مردان مبتلا به پروستات و زنان دچار اختلال در تخمک‌گذاری کاربرد دارد. این دارو تا چند سال پیش، صرفا از طریق واردات تأمین می‌شد. تصمیم بر این شد که در کنار واردات، ساخت دارو در داخل آغاز شود و این ابتدای داستان بود؛ شرکت واردکننده، قیمت آمپول تولید کمپانی مشهور سانوفی (sanofi) را ۸۰ هزار تومان ثبت کرد؛ درحالی‌که هر بسته دوتایی این آمپول با برند سوپرفکت در ترکیه تنها ۳۳ لیر قیمت داشت. ثبت این قیمت بالا موجب شد شرکتی در ایران که تولید این دارو را آغاز کرد، بتواند برای محصول خود ۴۵ هزار تومان قیمت بگذارد. به عبارت دیگر از سال ۹۴ که تولید این آمپول در کشور آغاز شده، همواره گران‌تر از قیمت برند اصلی بوده است. یعنی اگر با قیمت پنجشنبه لیر در بازار آزاد ارز محاسبه کنیم، هر آمپول خارجی بوسرلین تنها ۱۸هزارو ۷۰۰ تومان قیمت دارد؛ اما دولت ایران برای هر آمپول ایرانی آن ۴۰هزارو ۵۰۰ تومان یارانه می‌دهد!

درمان گران سردرد و صرع

طبق آمارهای موجود، حدود ۵/۱ درصد از جمعیت ایران مبتلا به صرع هستند و حدود ۱۰ درصد از جمعیت نیز سردردهای میگرنی را تجربه کرده‌اند. این یعنی داروهای درمان صرع و پیشگیری از میگرن جزء پرمصرف‌ترین اقلام دارویی کشور هستند. یکی از این داروها، سدیم والپروات است که هم به شکل قرص و هم آمپول استفاده می‌شود.

نکته عجیب اینجاست که قرص‌های ۲۰۰ و ۵۰۰ میلی‌گرمی وارداتی با نام تجاری دپاکین، چند برابر قیمت برند اصلی در ترکیه به فروش می‌رسد که با توجه به مصرف بالای دارو، می‌شود گران‌فروشی چندده‌میلیارد تومانی برای آن متصور بود. از سال ۹۳، تولید فرم تزریقی این دارو در کشور آغاز شد؛ اما مانند مورد قبل، قیمت وارداتی ویال دپاکین ۶۰ هزار تومان ثبت شد؛ درحالی‌که برند اصلی در ترکیه کمتر از هفت هزار تومان قیمت داشت! به‌این‌ترتیب تولیدکننده ایرانی اجازه یافت داروی خود را ۲۴ هزار تومان قیمت بگذارد و وزارت بهداشت نیز متعهد شد ۹۰ درصد قیمت دارو را یارانه دهد. این یعنی در سال نخست طرح تحول، برای دارویی که برند اورجینال آن کمتر از هفت هزار تومان قیمت داشت، دولت بیش از ۲۱ هزار تومان پرداخت کرده است.

گران‌فروشی دارو و تحمیل قیمت‌های نجومی به مردم و دولت به همین‌جا محدود نیست و می‌توان مثال‌های بی‌شماری آورد. فقط در یک نمونه دیگر، قرص ضدحساسیت فکسوفنادین است که به وسیله یک شرکت تولیدی- وارداتی و تحت لیسانس یکی از معتبرترین داروسازی‌های دنیا در داخل تولید می‌شود. هر دانه قرص ۱۲۰ میلی‌گرمی این شرکت، هزارو صد تومان و هر قرص ۱۸۰ میلی‌گرمی آن، هزارو ۴۰۰ تومان به فروش می‌رسد؛ اما اگر تا ترکیه قدم‌رنجه کنید، می‌توانید داروی اصلی را (با لیر هزارو ۱۱۱ تومانی) خیلی ارزان‌تر بخرید. در کشور همسایه قرص هزارو صد تومانی را ۳۱۲ تومان و قرص هزارو ۸۰۰ تومانی را ۴۸۰ تومان می‌فروشند.

یافته‌های خبرنگار «شرق» نشان می‌دهد میلیاردها تومان از یارانه‌های تخصیص‌یافته از طرف وزارت بهداشت، به دلیل نظارت‌نداشتن و گران‌فروشی شرکت‌ها، عملا هدر می‌رود. روی دیگر این هدررفت منابع، جان بیمارانی است که در معرض خطر قرار می‌گیرد؛ چراکه هنوز هم قیمت درمان، عامل مهمی در مراجعه به‌موقع و پیگیری مداوم درمان است

مورد عجیب داروهای هپاتیت

یکی از داروهای مؤثر برای کنترل هپاتیت ث، داروی ترکیبی لدی‌پاسویر ۹۰ و سوفوس‌باویر ۴۰۰ است که تا چند سال پیش فقط وارد می‌شد؛ اما در یکی، دو سال گذشته، با حمایت دولت و تلاش بخش خصوصی، تولید این دارو در کشور آغاز شد و درمان هپاتیت را متحول کرد. در فهرست سازمان غذا و دارو، چند شرکت به‌عنوان تولیدکننده این دارو معرفی شده‌اند و پایین‌ترین قیمت برای هر قرص، ۱۲ هزار تومان ثبت شده، اما گزینه قیمت برای برخی تولیدکنندگان دیگر خالی است. بااین‌حال مراجعه به تفاهم‌نامه بیماران خاص و صعب‌العلاج که در ۲۸ خرداد گذشته به‌روزرسانی شده، واقعیت تلخ و تکان‌دهنده‌ای را برملا می‌کند؛ اینکه یک شرکت داخلی برای همین دارو، ۸۲ هزار تومان قیمت گذاشته است و وزارت بهداشت هم ۷۰ درصد این رقم را یارانه می‌دهد! تعجب نکنید و دوباره بخوانید؛ برای هر قرصی که ۱۲ هزار تومان قیمت دارد، وزارت بهداشت ۵۷ هزارو ۴۰۰ تومان یارانه می‌دهد.

تفاهم‌نامه بیماران خاص و صعب‌العلاج مورخ ۲۸/۰۳/۹۶

خوش‌بینانه‌ترین تحلیل برای این اعداد و ارقام این است که وزارت بهداشت بدون دقت و توجه کافی، دست به توزیع یارانه‌های دارو می‌زند. البته توضیح تفاوت فاحش قیمت برای تولید یک نوع دارو، می‌تواند به کیفیت مرتبط باشد؛ آن‌گاه این پرسش پیش می‌آید که اگر قرص ۱۲ هزارتومانی کیفیت لازم را ندارد، چرا در فهرست داروهای مورد حمایت قرار دارد و اساسا چرا تولیدش متوقف نمی‌شود؟ اما بررسی‌های بیشتر، این گزینه را هم منتفی می‌کند. بررسی‌های ما نشان می‌دهد شرکت فروشنده قرص‌های ۸۲ هزارتومانی، قدمت چندانی ندارد. (طبق مندرجات روزنامه رسمی، دو شرکت با نام‌های مشابه آنچه در سایت سازمان غذا و دارو به‌عنوان تولیدکننده قرص از آن یاد شده، آرنا حیات دانش یا آرینا حیات دانش، هردو با موضوع فعالیت در زمینه دارو، به‌ترتیب در مهرماه ۹۳ و اردیبهشت‌ماه ۹۴ ثبت شده‌اند).

نکته دیگر این است که داروهای ضدویروس الزاما باید در خط تولید ایزوله یا (clean room) تولید شوند و بنابراین هیچ‌کدام از دو شرکت مزبور، نمی‌توانسته‌اند در این مدت کوتاه خطوط تولید این قرص‌ها را فراهم آورند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت قرص ۸۲ هزارتومانی به صورت نیمه‌آماده وارد و به صورت محصول نهایی عرضه شده است، اما به فرض صحت این فرضیه نیز، قیمت هفت‌برابری آن و پرداخت یارانه سنگین برایش توجیه نمی‌شود.

اما شگفتی‌های داروی هپاتیت همین‌جا تمام نمی‌شود. غیر از سوفوس‌باویر ۴۰۰، داروی دیگری که برای کنترل هپاتیت C مورد استفاده قرار می‌گیرد، داکلاتاسویر ۶۰ است که به صورت ترکیبی یا جدا مورد استفاده مبتلایان به هپاتیت قرار می‌گیرد. مجموع قیمت این دو قرص، ۱۳ هزار تومان است، اما یک شرکت داخلی، داروی ترکیبی خود را با قیمت ۹۰ هزار تومان به فروش می‌رساند.

تفاهم‌نامه بیماران خاص و صعب‌العلاج مورخ ۲۸/۰۳/۹۶

شرکت مزبور، از شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در زمینه تولید داروست و طبق اعلام سازمان غذا و دارو، امتیاز انحصار یک‌ساله برای تولید داروی ترکیبی خود را به دست آورده است. تا اینجای کار را می‌توان با توجیهاتی مانند نظام بازار و دست نامرئی، میزان عرضه و تقاضا یا کیفیت توجیه کرد و نپرسید چرا دولت نظارتی بر قیمت‌گذاری دارو ندارد، اما نکته دردآور، یارانه‌ای است که دولت برای این دارو می‌پردازد. همان‌گونه که در جدول هم ملاحظه می‌شود، با یارانه‌ای که دولت بابت خرید این قرص می‌پردازد، می‌تواند ۱۴ قرص با همان دوزها را تهیه کند و در اختیار هفت بیمار دیگر قرار دهد. درواقع مسئله این نیست که چگونه داروی مذکور تا این حد گران است، بلکه مسئله این است که این داروی گران با چه سازوکاری در فهرست پوشش حمایتی دولت قرار گرفته است؟

تلاش می‌کنیم در شماره‌های آتی شرق جوابی برای این پرسش‌ها بیابیم.

یادداشت

سقف شیشه‌ای

● **مینو مرتاضی‌لنگرودی:** در تعریف؛ سقف شیشه‌ای را موانع مرئی (قانون، فرهنگ، عرف) و موانع نامرئی (عواطف، ارزش‌ها، هنجارها و ترس‌ها و گریزهای زنانه از آزادی و اختیار و مسئولیت) گفته‌اند. موانع مرئی و نامرئی که در راه پیشرفت زنان به سمت افق‌های باز در مدیریت‌های کلان حوزه‌های سیاست و اقتصاد و اجتماع سنگ‌اندازی و مانع‌تراشی می‌کنند، بعضا چنان ضخیم‌اند که آنها را صخره شیشه‌ای هم گفته‌اند. سقف شیشه‌ای در اندیشه سیاسی مانند جنسیت مفهومی نو و جدید است. از تولد اصطلاح سقف شیشه‌ای در جوامع پیشرفته دو، سه دهه بیش نمی‌گذرد. در جوامع سرمایه‌داری به‌ویژه اصطلاح سقف شیشه‌ای بسیار کاربرد دارد؛ چون در آنجا در عرصه تولید زنان پابه‌پای مردان و شانه‌به‌شانه آنان به کار تولید مشغول‌اند و ممنوعیت‌های قانونی هم برای پیشرفت وجود ندارد؛ اما همچنان از نابرابری رنج می‌برند. هرچند نابرابری‌شان قابل قیاس با جوامعی مثل جامعه ما نیست. در اینجا بنده می‌خواهم عرض کنم که سقف شیشه‌ای در جوامع سرمایه‌سالار به زنان اختصاص ندارد و سقف و صخره‌های شیشه‌ای بر سر همه کسانی که از حوزه قدرت و ثروت در جامعه حذف شده‌اند و از تبعیض و نابرابری‌های جنسیتی، قومیتی، نژادی، مذهبی، زبانی و طبقاتی رنج می‌برند، سنگینی می‌کند. در واقع هر تفاوت که مانع کرنش به سرمایه شود و هر جمعیتی که در قبال بت‌وارگی کالا و سرمایه مقاومت کند، محکوم به تحمل سقف شیشه‌ای خواهد شد. در اصل تولید انبوه سقف‌های شیشه‌ای و کف‌های چسبنده استراتژی قدرتمندان و ثروتمندان برای تهی‌کردن مفهوم دموکراسی و به‌نوعی کنترل نفوذ اکثریت فاقد قدرت و ثروت به مراکز حساس تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌های کلان و سرنوشت‌ساز در جوامع سرمایه‌سالار است. برای روشن‌ترشدن لزوم ساخت سقف‌های شیشه‌ای در جوامعی که با انحصار قدرت و ثروت مواجه هستند، به گزارش اکسفام در سال ۲۰۱۷ اشاره می‌کنم. بنا بر این گزارش، هشت نفر اَبَرسرمایه‌دار در جهان مبلغ ۱۱۰ تریلیون دلار ثروت دارند. این حجم ثروت ۶۵ برابر کل ثروت سه‌ونیم میلیارد مردم ساکن در آسیا و بخش‌های وسیعی از آفریقاست. هیچ‌گاه و در هیچ عصری از دوران بشری، انسان‌های ساکن بر کره زمین این حد نابرابری را تجربه نکرده بودند. هیچ‌گاه قدرت و ثروت این‌قدر به هم نیامیخته بودند. یکی از نتایج کوچک‌شدن بهت‌آور اقلیت ثروتمند به تعداد انگشتان دست همراه با متراکم‌ترشدن حجم ثروت نزد این عده، بنابه گزارش اکسفام، فقیرشدن سالانه ۲۵ میلیون نفر در اروپاست و بر همین اساس انتظار می‌رود تا سال ۲۰۲۵ جمعیت فقرای اروپا به ۱۴۵ میلیون نفر افزایش پیدا کند که یقینا اکثر این جمعیت فقیر را مهاجران آسیایی و آفریقایی‌تبار خواهند ساخت. مسلما طرح و تصویب قوانین سختگیرانه و تبعیض‌آمیز با ژست‌های توسعه‌گرایی و شعارهای توانمندسازی و حقوق‌بشری سازمان‌مللی جور درنمی‌آید و ازاین‌رو باید منتظر سقف‌های متنوع‌تر و پیچیده‌تر شیشه‌ای برای ممانعت از نفوذ اکثریت گرسنه و فقیر به ساحت سخت قدرت و اقتصاد سیاسی در جهان تهی‌شده از محتوای دموکراسی باشیم. برای روشن‌شدن نابرابری عظیم در توزیع قدرت و ثروت جهان که ارتباط تنگاتنگی با ضخامت و قطر سقف‌های شیشه‌ای بر فراز محرومان و مطرودان سیاسی-اجتماعی دارد، خوب است بدانیم که کل بودجه آمریکا به‌عنوان تنها اَبَرکشور جهان یک‌تریلیون‌و صد میلیارد دلار در سال و یعنی یک‌صدم این ثروت هولناک و غارتگر است.

ادامه در صفحه ۱۷

جدول ۲۹۰۰ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- پارچه نوشته تبلیغاتی- بی‌شمار ۲- مرکز کهگیلویه‌وبویراحمد- همبازی لورل- درخت افکن ۳- قوای نظامی یک کشور- سرپوش زنانه- خواهش‌های نفسانی ۴- خرس پرطرفدار کارتونی- به طور ناگهانی و بدون پیش‌بینی- دارای جنبه داستانی ۵- درخت تسبیح- درجه‌دار اروپایی- نام عمومی آلیاژهایی که به کمک آنها فلزات را به هم متصل می‌کنند ۶- شهرستانی در آذربایجان شرقی- محفل- حرف جر عربی ۷- گرایش عاطفی- چند بیت- درجه حرارت ۸- خوابگاه- زهرخورده- هم‌سخن ۹- موی صورت مردان- پرمصرف‌ترین ادویه مورد استفاده در پخت پیتزا- آنتیک ۱۰- سرراست- شهری در مازندران- تاج پرندگان ۱۱- مرکز استان مرکزی- کار بلد- بخشش، عطا ۱۲- الله‌اکبر گفتن- سرد مزاج- گونه ۱۳- تکیه‌کردن- همسایه ونزوئلا و برزیل- باز شکاری مناطق سردسیر ۱۴- خاخام- پاره و جداکردن- نورگیر آپارتمان ۱۵- کنایه از مهارت و قدرت است- فیلم‌نامه‌نویس.

عمودی:

۱- پشت‌سرهم- رهبر قیام ضداستعمار ایتالیا در لیبی ۲- دایره‌المعارف فرانسوی- ذکر حاجیان در مراسم حج- نوشتاری ۳- از افعال ربطی- خلاص و نجات- پیچ‌وخم‌های واقع در مسیر روده ۴- تلاشگر- احساس ترحم- جلاد استالین ۵- کدو تنبل - بر جای بزرگان نتوان زد به گزاف- گلی زیبا- امر به گفتن دارد ۶- تهیدست و بی‌چیز- پرتابه جنگی- شکستگی‌های طبقات رسوبی زمین ۷- برزگر- همسر فرعون- چند رئیس ۸- از رویدادهای مهم دوره قاجار که مبارزه با استبداد شاه بود ۹- غیراصلی- گاز لامپ‌های تبلیغاتی- ارفاق ۱۰- مقام و رتبه- افسار- عنصر شیمی آلی ۱۱- حرف ندا- دلسوزی و مهربانی- خلق و خو- عضو رونده ۱۲- از محلات شمال تهران- خوردنی ناخوشایند!- سمت چپ ۱۳- نسبت‌دادن خطا به کسی- همداستان سامسون- فراموشی ۱۴- مربوط به نبی- ژرف- ملکه شهر سبا ۱۵- معادل فارسی ایمیل- عالم وهم و خیال.

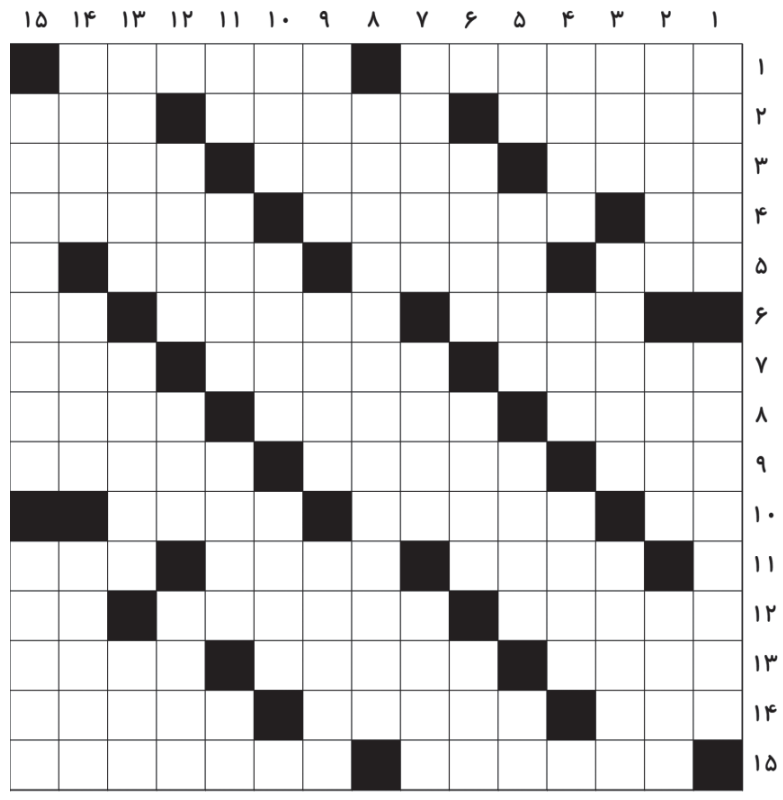

حل سودوکو سخت

۴	۵	۲	۱	۷	۳	۹	۸	۶
۷	۹	۱	۸	۶	۴	۲	۵	۳
۳	۶	۸	۵	۲	۹	۷	۴	۱
۱	۲	۷	۹	۳	۸	۴	۶	۵
۵	۸	۶	۴	۱	۷	۳	۲	۹
۹	۳	۴	۶	۵	۲	۸	۱	۷
۶	۴	۹	۷	۸	۱	۵	۳	۲
۸	۱	۳	۲	۹	۵	۶	۷	۴
۲	۷	۵	۳	۴	۶	۱	۹	۸

حل سودوکو ۱۸۹۵

۷	۶	۱	۵	۸	۲	۹	۴	۳
۳	۵	۸	۹	۴	۶	۲	۱	۷
۲	۴	۹	۷	۱	۳	۶	۸	۵
۱	۳	۵	۴	۶	۸	۷	۹	۲
۹	۸	۶	۲	۷	۱	۵	۳	۴
۴	۷	۲	۳	۵	۹	۱	۶	۸
۸	۹	۷	۱	۲	۴	۳	۵	۶
۵	۱	۴	۶	۳	۷	۸	۲	۹
۶	۲	۳	۸	۹	۵	۴	۷	۱

جدول ۲۸۹۹

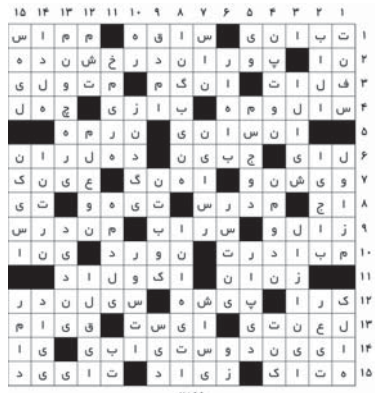

سودوکو سخت ۱۸۹۶

		۴	۶			۹		
			۳	۹	۴		۵	
	۳		۱					
۲	۴	۸				۱		
		۶		۷			۹	۴
				۲		۳	۸	۵
	۸		۷		۹			
		۷	۲					۸
	۲		۵			۶		

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ۱۸۹۶

۴				۲	۳	۵	۶	
۲		۸				۱	۷	
	۵					۴	۳	۲
		۳		۴		۷		۱
			۳		۱	۸		۶
۵	۱	۷			۲	۹		
۳				۸			۱	۷
		۵	۲		۹	۳		
۸	۴		۶		۷		۹	

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.